

UCHWAŁA
KOMISJI HABILITACYJNEJ DO SPRAW POSTĘPOWANIA
DR MAGDALENY ZABORNEJ
O NADANIE STOPNIA DOKTORA HABILITOWANEGO
W DZIEDZINIE NAUK SPOŁECZNYCH
W DYSCYPLINIE PSYCHOLOGIA
Z DNIA 8 grudnia 2025 ROKU

Na podstawie art. 221 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r., poz. 742 z późniejszymi zmianami) oraz na podstawie § 11 i 12 *Regulaminu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego* (stanowiącego załącznik do Uchwały Senatu Uniwersytetu Łódzkiego nr 660/2020z dnia 27 stycznia 2020 r. - Tekst ujednolicony uwzględniający zmiany wprowadzone uchwałą nr 787 Senatu UŁ z dnia 6 lipca 2020 r.; uchwałą nr 297 Senatu UŁ z dnia 25 kwietnia 2022 r.; uchwałą nr 566 Senatu UŁ z dnia 29 września 2023 r., uchwałą nr 161 Senatu UŁ z dnia 23 września 2025 r.)

Komisja habilitacyjna ds. postępowania dr Magdaleny Zadwornej na posiedzeniu przeprowadzonym w trybie hybrydowym w dniu 8 grudnia 2025 roku w składzie:

1. prof. dr hab. Mariola Bidzan – przewodnicząca komisji
2. dr hab. Katarzyna Nowakowska-Domagała – sekretarz komisji
3. dr hab. Aleksandra Błachnio – recenzentka
4. prof. dr hab. Krzysztof Jodzio – recenzent
5. dr hab. Dariusz Krok – recenzent
6. prof. dr hab. Stanisława Steuden – recenzentka
7. prof. dr hab. Jan Chodkiewicz – członek komisji

stwierdza, co następuje:

§1

1. Po zapoznaniu się z czterema pozytywnymi recenzjami sporządzonymi w postępowaniu dr Magdaleny Zadwornej o nadanie stopnia doktora habilitowanego, dokumentacją postępowania, przeprowadzonym publicznym kolokwium habilitacyjnym dr Magdaleny Zadwornej oraz w wyniku dyskusji podczas posiedzenia Komisja uznała, że aktywność naukowa oraz osiągnięcie naukowe zatytułowane *„Zdrowe starzenie się: pomiar, psychospołeczne uwarunkowania i mechanizmy”* stanowią istotny wkład w rozwój dyscypliny naukowej psychologia.
2. Komisja wyraża pozytywną opinię w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie psychologia dr Magdaleny Zadwornej.

Wynik jawnego głosowania w sprawie podjęcia uchwały zawierającej pozytywną opinię w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Magdalenie Zadwornej był następujący:

- na uprawnionych do głosowania 7 osób,
- obecnych było 7 osób,
- głosów za 7,
- głosów przeciw 0,
- głosów wstrzymujących się 0.

§ 2

Integralną częścią niniejszej uchwały jest załącznik nr 1, który stanowi jej uzasadnienie.

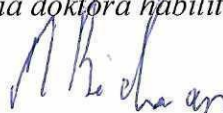
§ 3

Komisja przekazuje niniejszą uchwałę Przewodniczącej **Komisji Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych w dyscyplinach pedagogika i psychologia.**

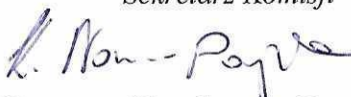
§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Przewodnicząca Komisji
ds. postępowania dr Magdaleny Zadwornej
o nadanie stopnia doktora habilitowanego*

prof. hab. dr hab. Mariola Bidzan

Sekretarz Komisji

dr hab. Katarzyna Nowakowska-Domagala, prof. UŁ

Załącznik nr 1:

Uzasadnienie uchwały Komisji habilitacyjnej ds. postępowania dr Magdaleny Zadwornej z dnia 8 grudnia 2025 roku zawierającej pozytywną opinię w sprawie nadania

**dr Magdalenie Zadwornej stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia**

W postępowaniu habilitacyjnym wszczętym dnia 17 lutego 2025 roku na wniosek dr Magdaleny Zadwornej przygotowane zostały cztery recenzje. Konkluzje we wszystkich recenzjach są pozytywne i kończą się stwierdzeniem, że osiągnięcia naukowe przedstawione przez Habilitantkę odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r., poz. 742 z późn. zm.).

Komisja habilitacyjna wzięła pod uwagę:

I. SPEŁNIENIE WYMOGÓW USTAWOWYCH, tj.

1. posiadanie doktoratu z określonej dziedziny;
2. osiągnięcie naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, o których mowa w Art. 219, ust. 2a, b;

3. istotną aktywność naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej [wraz z kopiami dokumentów potwierdzającymi określone osiągnięcia, w szczególności dotyczących staży naukowych, grantów, publikacji powstałych w wyniku prowadzenia badań w więcej niż jednej jednostce naukowej], o której mowa w Art. 219, ust. 3

II. Omówiła także: osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne.

Podstawą sformułowanych przez komisję ocen dokonań wymienionych w punktach 1-3 były:

• osiągnięcie naukowe „*Zdrowe starzenie się: pomiar, psychospołeczne uwarunkowania i mechanizmy*” w postaci cyklu 12 publikacji.

W opinii wszystkich członków Komisji, zarówno osiągnięcie naukowe, jak i pozostały dorobek dr Magdaleny Zadwornej, stanowią znaczący wkład w rozwój dyscypliny psychologia.

Ponadto, dr Magdalena Zadworna wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej tj. Uniwersytecie Łódzkim (od roku 2015–aktualnie), Społecznej Akademii Nauk (2010–2015) i Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi (2004–2010). Tym samym dr Magdalena Zadworna spełnia warunki do postawienia wniosku o nadanie Jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia

W trakcie posiedzenia Komisji habilitacyjnej ds. postępowania dr Magdaleny Zadwornej pozytywną opinię wyrazili następujący członkowie:

dr hab. Aleksandra Błachnio stwierdziła, że prace Habilitantki są pożądaną odpowiedzią na nagłą potrzebę społeczną, a uzyskane rezultaty, w ocenie recenzentki, mają potencjał do poprawy sytuacji osób starszych w Polsce i zwiększenia efektywności działań prosenioralnych.

Głównym celem podjętych analiz było opracowanie psychologicznego modelu zdrowego starzenia się z ustaleniem znaczenia, jakie w nim mają zachowania zdrowotne i realizacja zadań rozwojowych późnej dorosłości, a także wybrane zasoby osobiste i postawy wobec starzenia się. Habilitantka sprawdzała

pozytywne efekty procesów zdrowego starzenia się, za wskaźniki przyjmując poziom zadowolenia z życia, osobisty dobrostan, brak objawów depresyjnych i subiektywną ocenę zdrowia.

Recenzentka uznała, że prace w cyklu wskazane przez Habilitantkę jako osiągnięcia stanowiące podstawę do starania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, mają rzeczywisty wkład w rozwój dyscypliny w zakresie następujących szczegółowych dokonań tj.:

(1) opracowania dwóch nowych narzędzi umożliwiających pomiar zachowań zdrowotnych oraz zakres realizacji zadań rozwojowych przez starszych dorosłych;

Recenzentka podkreśliła, iż dobrą praktyką jest udostępnianie przez Habilitantkę bezpłatnych wersji obu kwestionariuszy, tj.: *KZZ-S* oraz *KZR-S* wraz z instrukcjami w *Open Science Framework*, a także w serwisach społecznościowych dla naukowców (np. *ResearchGate*). Poprzez takie działanie zdaniem recenzentki Pani dr Magdalena Zadworna realnie wzbogaca warsztat diagnostyczny polskich gerontopsychologów, a jednocześnie dzieląc się inspiruje innych badaczy do aktywnego włączenia się w prace nad poszerzaniem zakresu narzędzi pomiarowych dedykowanych osobom powyżej 60 r.ż.

(2) popularyzacji powtórnie adaptowanego kulturowo do warunków polskich narzędzia pomiaru postaw wobec starzenia się. W opinii recenzentki ponowne opracowanie narzędzia, poza zbędnym nakładem czasu i energii, jest wzorcowo przeprowadzone i wzmacnia Jej przekonanie o wysokich kompetencjach metodologicznych Habilitantki.

(3) określenia poziomu i specyfiki zachowań zdrowotnych w zróżnicowanych grupach seniorów (np. słuchaczy UTW sklasyfikowanych przez habilitantkę jako „wysokofunkcjonujący”, mieszkańców domów opieki) oraz ich psychospołecznych uwarunkowań; Habilitantka wpisuje się w szeroki nurt badań nad populacją starszych dorosłych – tych aktywnych edukacyjnie (słuchacze UTW) i tych lokalizowanych na przeciwnym krańcu kontinuum aktywności, zwykle doświadczających ekonomicznego i zdrowotnego wykluczenia (pensionariusze DPS i innych placówek opiekuńczych) skutecznie wykazując jak skrajnie różnorodną jest populacja osób 60+. Przeprowadzone badania są staranne, angażujące duże liczby osób badanych, a jednak pozostawiają zdaniem recenzentki pewien niedosyt, który Habilitantka słusznie tłumaczy ograniczeniami towarzyszącymi zastosowaniem metod samoopisowych w badaniach przekrojowych. Oczywiście jest to ogólna refleksja, która w poszczególnych projektach jest mniej lub bardziej zasadna. Jednoznacznie pozytywnie natomiast recenzentka ocenia poszerzenie przez Habilitantkę badań nad zachowaniami zdrowotnymi osób starszych przebywających w placówkach opiekuńczych, jak i wyakcentowanie wartości ich zasobów osobistych (tj. duchowości i prężności) w podejmowaniu i/lub intensyfikowaniu procesów dbania o zdrowie.

(4) wykazania udziału zachowań zdrowotnych, realizacji zadań rozwojowych, postaw wobec starzenia się i wybranych zasobów osobistych w mechanizmach wyjaśniających procesy zdrowego starzenia;

Konstruując i empirycznie weryfikując model, w którym realizacja zadań rozwojowych oddziałuje na subiektywne zdrowie poprzez zachowania prozdrowotne, Pani dr Magdalena Zadworna z powodzeniem zaproponowała nowe perspektywy badawcze wpisujące rozwojowe ujęcie w udany alians psychologii starzenia się i psychologii zdrowia. Recenzentka pozytywnie ocenia wpisanie kategorii mądrości w dyskusję pełnego modelu zdrowia dorosłych w okresie starzenia się i starości, jak i ponowne dostrzeżenie przez Habilitantkę znaczenia subiektywnego (w opozycji do obiektywizowanego) stanu zdrowia w procesie optymalizacji doświadczania przez jednostkę własnej starości.

Recenzentka podkreśla, że rekomendacje dotyczące praktycznych implikacji wynikających z przeprowadzonych badań, które daje Pani dr Magdalena Zadworna praktykom działającym w obszarze profilaktyki i promocji zdrowia wśród seniorów mają w sobie potencjał, który Habilitantka z pewnością sama zweryfikowała w swojej pracy na rzecz wspomagania rozwoju osób 60+, chociaż w Jej ocenie akcent, który stawia na zasoby osobiste, może w niesprzyjającym kontekście polskiej starości

doprowadzić do paradoksu wtórnego negatywnego stygmatyzowania osób „niezdrowo” starzejących się. Zdaniem recenzentki wydaje się zasadnym zachowanie balansu w podkreślaniu znaczenia zasobów osobistych, ale i środowiskowych, które oddziałują na przebieg i ostatecznie jakość doświadczania jednostkowej starości.

Podsumowując, recenzentka uważa, że przedstawiony przez dr Magdaleny Zadwornej monotematyczny cykl dwunastu publikacji jako osiągnięcie stanowiące podstawę do starania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, spełnia wymagania ustawowe. Prace przedstawione do recenzji są aktualne, wartościowe, w wielu aspektach wnoszą nowe elementy do wiedzy z zakresu psychologii.

Recenzentka podkreśla także, że Habilitantka ma bogaty dorobek publikacyjny, który obejmuje prace ważne, często oryginalne, wprowadzające nowe elementy w rozwój dyscypliny. Poza 12. artykułami przedstawionymi w cyklu wskazanym jako osiągnięcie naukowe, dr Magdalena Zadworna opublikowała łącznie 55 prac (38 licząc od obrony doktoratu), w tym: 2 monografie, 20 rozdziałów w monografiach, 29 artykułów oraz 4 podręczniki dla studentów. Zaprezentowany dorobek został uporządkowany przez Habilitantkę w obszary tematyczne, które obejmują:

- (1) psychologiczne aspekty starzenia się i starości;
- (2) zachowania pro- i antyzdrowotne młodzieży – uwarunkowania i konsekwencje;
- (3) dobrostan w szkole z perspektywy ucznia i nauczyciela – specyfika, uwarunkowania i pomiar;
- (4) pozytywne i negatywne skutki doświadczeń traumatycznych.

Zdaniem recenzentki aktywność publikacyjna Habilitantki jest spójna, ukierunkowana na zagadnienia ze sobą korespondujące (prężność, duchowość, dobrostan, starość i przebieg procesu starzenia się) i/lub stanowiące społecznie uzasadniony transfer (zachowania zdrowotne młodzieży vs dorosłych; dobrostan uczniów vs. nauczycieli i in.). W związku z tym, co podkreśla wyraźnie recenzentka, dostrzec w nich można wyraźny naukowy rozwój Autorki, który w Jej ocenie obejmuje nie tylko rosnącą znajomość literatury przedmiotu, która prowadzi do wzrostu trafności w doborze faktów przy interpretacji rezultatów badań własnych, ale biegłość metodologiczną w adaptacji kulturowej narzędzi badawczych oraz tworzeniu i rozwijaniu akademickich sieci badawczych.

Zdaniem recenzentki, to, co wyróżnia działalność Pani dr Magdaleny Zadwornej jest pasja z jaką angażuje się w liczne aplikacyjne projekty edukacyjne finansowane przez Komisję Europejską w ramach programów Erasmus+, Grundtvig, Leonardo da Vinci, Lifelong Learning chociażby projekt poświęcony rozwojowi dobrostanu uczniów „*Well School Tech*” (2016-1-LT01-KA201-023171); dobrostanowi dorosłych „*Wellness*” – *Skills for true wellbeing* (527797-LLP-1-2012-1-RO-GRUNTDVIG-GMP) czy rozwijaniu kompetencji społeczno-emocjonalnych w edukacji „*COMPUSEL*” – *Computational Thinking in Enhancing Primary Students' Social-Emotional Learning Skills* (2021-1-TR01-KA220-SCH000031609).

KONKLUZJA

Reasumując stwierdzam, że przedłożone mi do recenzji wskazane osiągnięcie naukowe stanowiące cykl powiązanych tematycznie 12 artykułów naukowych zatytułowany *Zdrowe starzenie się: pomiar, psychospołeczne uwarunkowania i mechanizmy* wraz z dorobkiem naukowym dr Magdaleny Zadwornej, stanowi znaczny wkład w rozwój dziedziny nauk społecznych w dyscyplinie psychologia.

Habilitantka spełnia kryteria Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego stawiane osobom ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Pani dr Magdalena Zadworna wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w innych - niż macierzysta - uczelniach. Prowadzi bardzo owocną współpracę krajową i międzynarodową, uczestniczyła i kierowała kilkoma projektami badawczymi.

W związku z powyższym z pełnym przekonaniem rekomenduję Komisji Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych w dyscyplinach pedagogika i psychologia nadanie Pani dr Magdalenie Zadwornej stopnia doktora habilitowanego.

prof. dr hab. Krzysztof Jodzio podkreślił, iż przedłożony do recenzji cykl jest obszerny, bo obejmuje 12 anglojęzycznych artykułów publikowanych regularnie na przestrzeni 10 kolejnych lat (2017-2025). Większość tekstów (9) ukazała się w czasopiśmie o zasięgu międzynarodowym, dzięki czemu osiągnięcie Habilitantki ma szansę zaistnieć w szerszym obiegu informacji naukowej. Co istotne, zdaniem recenzenta, wszystkie artykuły w cyklu składają się na dorobek po ostatnim awansie naukowym, czyli uzyskaniu stopnia doktora, fakt ten należy uznać za niezaprzeczalny walor recenzowanego osiągnięcia.

Na podobny komentarz zdaniem recenzenta zasługuje oryginalny (empiryczny) charakter wszystkich przedstawionych publikacji. Oceniając wkład Habilitantki w powstanie osiągnięcia naukowego, recenzent podkreśla Jej wiodącą rolę. Mianowicie, dr Zadworna jest jedyną autorką 6 tekstów (artykuły w dokumentacji oznaczone nr 1, 3, 4, 5, 7 i 9), które przygotowała w całości samodzielnie. Ponadto jest pierwszą i korespondencyjną autorką pozostałych prac. Jej wkład polegał na opracowaniu koncepcji badań i metodologii, wykonaniu badań i analiz statystycznych wyników, ich interpretacji, doborze piśmiennictwa oraz przygotowaniu manuskryptu.

Powyższe uwagi natury formalnej łączą się z ogólnie pozytywną oceną merytorycznej strony osiągnięcia. Zdaniem recenzenta Kandydatka odważnie poruszyła zagadnienie psychologii starzenia się i starości, ponieważ od dłuższego czasu wpisuje się ono w intensywnie rozwijany kierunek debaty naukowej i działań społecznych w Polsce oraz zagranicą.

Recenzent podkreśla, iż Kandydatka, świadoma złożoności procesów starczych, trafnie ograniczyła swoje rozważania do dwóch aspektów, tj. diagnostycznego i psychospołecznego. Jej konkluzje sformułowane na podstawie licznych badań mają przy tym wartość eksplanacyjną i predykcyjną, nie ograniczają się jedynie do samego opisu badanych zjawisk.

Zdaniem recenzenta Habilitantka wychodzi ze słusznego założenia, że naturalne u ludzi starych problemy ze zdrowiem często stanowią barierę w osiąganiu przez nich satysfakcji z życia. Nie bez powodu szczególnie chętnie analizowała w populacji senioralnej zachowania zdrowotne z uwzględnieniem ich wielorakich powiązań z satysfakcją z życia, mądrością, odpornością psychiczną, orientacją pozytywną czy rozwojem zaburzeń (na przykładzie wybranych objawów depresji). Habilitantka swobodnie porusza się nie tylko w obszarze psychologii rozwoju człowieka w pełnym cyklu życia, lecz również w innych subdyscyplinach, takich jak psychologia osobowości, psychologia ogólna (poznania i emocji), psychologia społeczna, psychologia pozytywna, psychologia zdrowia, psychologia kliniczna czy psychometria. Dzięki temu dyskurs w publikacjach dr Zadwornej ma interdyscyplinarny wymiar, który współcześnie zyskuje na znaczeniu z powodu narastania zróżnicowanych problemów i wyzwań o charakterze społeczno-demograficznym, rozwojowym oraz profilaktycznym. Zmiana struktury wiekowej społeczeństw, ich coraz szybsze „siwienie”, to reprezentatywny przykład wskazanego trendu. Stąd recenzent podkreśla, iż należy z uznaniem podkreślić próbę Habilitantki przeprowadzenia kompleksowych badań, wychodzących naprzeciw zapotrzebowaniu społecznemu na projekty naukowo-edukacyjne, które mogą ułatwić opracowanie i wdrożenie działań służących poprawie aktywności oraz dobrostanu seniorów. Sama Habilitantka zaś wyjaśnia w autoreferacie, że chodzi tutaj o „poszukiwanie dróg prowadzących do zdrowego starzenia się” (s.7). Ponadto aplikacyjny charakter formułowanych przez Nią wniosków wpisuje się w nurt działań mających udoskonalić wielokierunkową i trafną diagnostykę seniorów borykających się z różnymi ograniczeniami. Wynikiem pogłębionej analizy załączonych tekstów i wyjaśnień w autoreferacie jest

twierdzenie, że teoretyczne podstawy badań własnych zostały przez Habilitantkę opisane w wyczerpujący sposób, świadczący o Jej bardzo dobrej orientacji w aktualnym stanie badań. Habilitantka przy tym cytuje nie tylko prace anglojęzyczne, ale także polskie piśmiennictwo, co jest dużym atutem. Struktura i kolejność zagadnień szczegółowych poruszonych w cyklu/osiągnięciu jest zdaniem recenzenta logiczna i spójna, tworzy relatywnie pełną przestrzeń teoretyczną dla głównego tematu badań własnych. Habilitantka sformułowała także cztery szczegółowe cele badań własnych, opisanych w dwunastu artykułach współtworzących cykl:

- (1) konstrukcja nowych oryginalnych narzędzi pomiaru wybranych aspektów zdrowego starzenia się (2 artykuły);
- (2) adaptacja kulturowa narzędzia pomiaru postaw wobec starzenia się (AAQ-24-PL) (1 artykuł);
- (3) identyfikacja psychospołecznych uwarunkowań zachowań zdrowotnych seniorów jako kluczowego elementu zdrowego starzenia się (4 artykuły);
- (4) opis mechanizmów wyjaśniających procesy zdrowego starzenia się – określenie roli zachowań zdrowotnych, realizacji zadań rozwojowych, postaw wobec starzenia się i wybranych zasobów osobistych (5 artykułów).

W opinii recenzenta dwa pierwsze, pokrewne względem siebie cele zostały osiągnięte w sposób budzący uznanie. Diagnostyka psychologiczna w Polsce wzbogaciła się o kolejne narzędzia, których konstrukcja i właściwości psychometryczne (w tym trafność i rzetelność) odpowiadają współczesnym standardom metodologicznym. Habilitantka, konstruując metody, wykazała się elastycznością i umiejętnością wykonywania także jakościowych badań w postaci analizy kategoryzacyjnej wypowiedzi seniorów zapytywanych o zdrowie. Recenzent zauważa, iż konstrukcja i przeznaczenie opracowanych lub zaadaptowanych przez dr. Zadworną testów pozwala je uplasować w funkcjonalnym i ekologicznym podejściu diagnostycznym, które nacisk kładzie na sytuacyjno-kontekstowy aspekt zachowania w codziennym życiu.

Recenzent podkreśla także, że zastrzeżeń nie budzi konceptualizacja i realizacja także trzeciego celu badawczego, którym była identyfikacja psychospołecznych uwarunkowań zachowań zdrowotnych. Analizy statystyczne wykonano prawidłowo, w tym zaawansowane obliczenia metodą m.in. hierarchicznej analizy regresji. Zaletą badań jest kilkusetosobowa liczba i wiek uczestników, którego rozpiętość sięga nawet 99 lat. Habilitantka trafnie zdecydowała się na badania słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku, którzy, jak się okazało, żyją w zdrowszy sposób i czują się zdrowsi niż ich rówieśnicy nie korzystający ze zorganizowanych form aktywizacji. Autorka przy tym ma świadomość ograniczeń końcowych konkluzji, których ekstrapolacja na większą populację wymaga ostrożności. Jak bowiem stwierdza w autoreferacie: (cyt.) „Determinanty zdrowego starzenia się mogą różnić się między tzw. wysoko funkcjonującymi seniorami (uczestnikami zorganizowanych form edukacji), którzy są zdrowsi i bardziej skoncentrowani na swoim zdrowiu, a mniej aktywnymi osobami starszymi” (s. 23). Potwierdziły to inne, już mniej optymistyczne badania Habilitantki, wykonane w domach pomocy społecznej. Habilitantka także tym razem zadbała o praktyczny aspekt końcowych ustaleń, które dotyczą osób starszych szczególnie wymagających interwencji w zakresie reorientacji stylu życia na bardziej prozdrowotny. To najczęściej mężczyźni słabo wyedukowani, niepracujący i borykający się z problemami finansowymi, którzy nie uczestniczą w żadnych inicjatywach aktywizujących. Ponadto Habilitantka podjęła w dużej mierze trudne, interesujące i pionierskie badania nad pozytywną rolą mądrości jako predyktora zachowań prozdrowotnych u schyłku życia. Jej zdaniem, największe znaczenie ma mądrość refleksyjna, czyli zdolność jednostki do wyważonego i wnikliwego postrzegania życia w całej jego złożoności, co umożliwia bardziej świadome decyzje i wybory prozdrowotne, służące szczególnie profilaktyce kondycji psychicznej. Polemiczna za to wydaje się w opinii recenzenta nieco redukcjonistyczna konceptualizacja i uproszczona (kwestionariuszowa) diagnostyka mądrości (pierwotnie zaproponowana przez Monikę Ardelt, 2003), jako kolejnego wymiaru osobowości, mającego uosabiać jedynie konstelację trzech cech. Próba opisu mądrości tylko za pomocą prostego

wyniku liczbowego, czyli ilościowo oznaczonego poziomu wykonania jakiegoś krótkiego testu zdaniem recenzenta z pewnością nie należy do gruntownie przemyślanych ani ambitnych. W przypadku tak złożonej i wysublimowanej kategorii jak mądrość, spełniającej funkcję regulacyjną w wielu obszarach życia, lepiej zaniechać prób uprawiania wszędobylskiej w psychologii „testologii” czy „poziomologii”, którą winna zastąpić zaawansowana, wielokierunkowa i bardziej *jakościowo* sprofilowana diagnostyka *behawioralnych* przejawów mądrości.

Ostatni, czwarty cel/etap badań własnych wyszczególnionych w osiągnięciu ma najbardziej poznawczy charakter, przy czym koncepcyjnie i metodologicznie mocno się splata z poprzednim. Habilitantka tym razem prześledziła psychologiczne i społeczne mechanizmy sprzyjające zdrowemu starzeniu się. W tym celu testowała złożone relacje między zmiennymi, poszukując zarówno efektów bezpośrednich, jak i pośrednich. Uczyniła to na wysokim poziomie teoretycznym wielokierunkowej refleksji naukowej. Badania w tym zakresie zamierza kontynuować w przyszłości. Zbudowany ostatecznie przez dr. Zadworną model teoretyczny relacji między zmiennymi, nazwany „autorskim psychologicznym modelem zdrowego starzenia się” (por. rysunek 1 – autoreferat, s. 52), uwzględniał zarówno efekty moderacyjne, jak i mediacyjne, zweryfikowane w toku analizy równań strukturalnych. Jak się okazało na przykład, mądrość buforowała negatywny związek między subiektywnie złym stanem zdrowia fizycznego a zdrowiem psychicznym. Zatem mądrość najprawdopodobniej ułatwia seniorom utrzymanie zdrowia psychicznego nawet w przypadku poważnej choroby somatycznej. Habilitantka na tej podstawie umacnia trafny pogląd, że rozwój mądrości, podobnie jak pozytywnych postaw wobec starości, stanowi jeden z kluczowych celów psychoterapii osób starszych.

Recenzent wskazuje także uwagi, dotyczące m.in. uprawiania „testologii” czy „poziomologii”, którą badaczka winna zastąpić zaawansowana, wielokierunkowa i bardziej *jakościowo* sprofilowana diagnostyka *behawioralnych* przejawów mądrości czy też terminologii, choćby nagminnym posługiwaniem się się mało trafnym określeniem „zdrowego” starzenia się, promowanym od dekady przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) (zamiast „pomyślnego” starzenia się).

Recenzent podkreśla, że nie ma wątpliwości, że opisany dorobek publikacyjny, podobnie jak osiągnięcie, odpowiada standardom habilitacyjnego awansu. Habilitantka **spełnia też ustawowy wymóg** wykazania się istotną aktywnością naukową realizowaną w innych niż macierzysta (UŁ) uczelniach. Prowadziła działalność naukową w ramach zatrudnienia w Instytucie Psychologii Stosowanej Społecznej Akademii Nauk (2010 – 2015 jako adiunkt) i Katedrze Psychologii Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi (2004 – 2010 jako asystent, następnie adiunkt). Aktualnie zaś rozwija **współpracę naukową** – udokumentowaną publikacjami – z innymi ośrodkami naukowymi, także zagranicznymi, m.in. amerykańskimi uniwersytetami: University of Florida (prof. Monika Ardel) i University of Utah (prof. Tyler Renshawem). Okazją do nawiązania współpracy i podniesienia kompetencji zawodowych były też dwa **staże w instytucjach naukowych**, w tym kilkudniowy staż szkoleniowy w FH Vorarlberg University of Applied Science w Dornbirn (Austria), finansowany w ramach programu Erasmus+ Staff Mobility for Training (2020), oraz kilkumiesięczny staż naukowy w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (2024/2025). Wcześniej Habilitantka podnosiła kwalifikacje zawodowe w Studium Pomocy Psychologicznej, Centrum Szkoleń i Psychoedukacji Instytutu Psychologii Zdrowia (2005), następnie na studiach podyplomowych kwalifikacyjnych ‘Przygotowanie Pedagogiczne’ (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, 2011).

Habilitantka od początku pracy zawodowej uczestniczyła w 10 **międzynarodowych projektach** finansowanych przez Komisję Europejską w ramach programu Erasmus+, Grundtvig, Leonardo da Vinci, Lifelong Learning (w trzech jako kierownik merytoryczny). Kierowała również 4 ukończonymi projektami badawczymi finansowanymi w ramach „Grantów Dziekana Nauk o Wychowaniu UŁ” oraz w ramach konkursu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza IDUB”.

Mocny element dorobku naukowego Habilitantki to zdaniem recenzenta prezentacja badań własnych podczas licznych (63) **konferencji krajowych i zagranicznych** (m.in. w Turcji, Włoszech, Wielkiej Brytanii, Czechach). Aktywność w tym zakresie uległa intensyfikacji po ostatnim awansie naukowym (46 wystąpień).

Recenzent podkreślił także, że dr Zadworna należy do Polskiego Towarzystwa Psychologicznego i zagranicznych **towarzystw naukowych**: *American Psychological Association*, *European Society for Research in Adult Development* i *National Centre for Healthy Ageing*. Warto dodać, że powierzono Jej funkcję delegata reprezentującego Polskę (na podstawie wyboru Zarządu Głównego PTP) w Stałej Komisji ds. Gerontopsychologii Europejskiej Federacji Towarzystw Psychologicznych (*Standing Committee on Geropsychology, European Federation of Psychological Association - EFPA*).

KONKLUZJA

Dorobek Pani dr. Magdaleny Zadwornej spełnia ustawowe wymagania, dlatego **wniosek** o przyznanie Jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia bez wahania opiniuję jako **uzasadniony**.

dr hab. Dariusz Krok zauważa, iż na uwagę zasługuje spójny pod względem prezentacji, merytoryczny przegląd przeprowadzonych badań, co daje prawo myśleć o Habilitantce jako dojrzałym badaczu, zdolnym do precyzyjnego, spójnego przekazania autorskich założeń realizowanych projektów badawczych.

Recenzent zwraca uwagę, że Pani dr Magdalena Zadworna przedłożyła, jako swoje główne osiągnięcie naukowe, cykl 12 artykułów naukowych, powiązanych tematycznie, które zatytułowane zostały: ***Zdrowe starzenie się: pomiar, psychospołeczne uwarunkowania i mechanizmy***. Wszystkie one zostały wydane po uzyskaniu stopnia doktora i opisują wyniki prac badawczych prowadzonych na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat oraz opublikowanych w latach 2017–2025. Oceniając formalnie cykl wyróżnionych artykułów należy podkreślić, że w przypadku 6 z nich jest jedynym autorem, natomiast w pozostałych 6 artykułach jest autorem przewodnim. Jej wkład w powstanie tych artykułów jest zatem wiodący i zasadniczo obejmuje (w przypadku artykułów wieloautorskich): konceptualizację i metodologię, gromadzenie danych, formułowanie hipotez badawczych, analizy statystyczne, interpretację wyników i ostateczną redakcję tekstu. Wszystkie podane prace zostały opublikowane w języku angielskim (co umożliwia ich globalną recepcję) w czasopiśmie naukowych, wśród których 9 ma zasięg międzynarodowy potwierdzony wskaźnikiem IF.

Recenzent podkreśla, iż przedstawione przez Habilitantkę wiodące osiągnięcie naukowe, tj. cykl 12 artykułów naukowych, będące podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego, **ocenia wysoko pod względem merytorycznym**, ze względu na:

1. Wyróżnione artykuły charakteryzuje **wyraźny związek tematyczny**, dotyczący psychologicznej analizy jakości życia i funkcjonowania osób starszych w obszarze zdrowia. Wykonane badania i ich publikacje stanowią istotny wkład w empiryczną weryfikację założenia, iż od strony fizycznej, jak i psychicznej, zdrowe starzenie się umożliwia realizację ważnych życiowo celów i sprzyja dobrostanowi w wieku starszym. Analizując publikacje wliczone do głównego osiągnięcia naukowego można zauważyć ścisłe i poznawczo produktywne powiązania między poszczególnymi obszarami badawczymi, wyrażające się w konstrukcji i adaptacji oryginalnych narzędzi pomiaru aspektów zdrowego starzenia się i postaw wobec starości, które później zostały wykorzystane w

badaniach własnych. Jako przykłady można podać dwa narzędzia: (1) *The Health-Related Behavior Questionnaire for Seniors* został wykorzystany w łącznie 7 artykułach składających się na cykl, np. Zadworna-Cieślak, M. (2020). Spirituality, satisfaction with life and health-related behavior of older residents of long-term care institutions—A pilot study. *Explore – The Journal of Science and Healing*, 16(2), 123–129 i Zadworna, M. (2020). Healthy aging and the University of the Third Age – Health behavior and subjective health outcomes in older adults. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 90, 104126; oraz (2) *the Developmental Tasks Questionnaire for Seniors* zastosowany w np. Zadworna-Cieślak, M., & Ogińska-Bulik, N. (2019). Satisfaction with life in old age – the role of developmental tasks attainment and resiliency. *Educational Studies Review*, 1(28), 23–35. Dzięki temu możliwa była analiza psychospołecznych uwarunkowań zachowań zdrowotnych osób starszych w kontekście ich zasobów podmiotowych, jak i zbadanie oraz wyjaśnienie mechanizmów zdrowego starzenia się w ramach specyficznych zadań rozwojowych i postaw wobec starzenia się. Habilitantka trafnie wykazała w wielu swoich publikacjach należących do wiodącego osiągnięcia naukowego, że istnieją ścisłe relacje między aktywnością podejmowaną przez osoby starsze w sferze zdrowotnej a uwarunkowaniami podmiotowymi (np. duchowość, prężność czy mądrość), jak i konsekwencjami w sferze zdrowia psychicznego (np. symptomy depresyjne).

2. Ważną cechą wiodącego osiągnięcia naukowego jest konstruktywne i spójne **powiązanie koncepcji teoretycznych z wynikami własnych badań empirycznych** prowadzonych w obszarze psychologii starzenia się oraz psychologii zdrowia. Zaprezentowane artykuły wyróżniają się tym, że nie tylko wnoszą istotny wkład w rozwój wiedzy teoretycznej – poprzez opis, zbudowanie i operacjonalizację kluczowych konstruktów psychologicznych, np. nowego narzędzia pomiaru zachowań zdrowotnych dla seniorów (*The Health-Related Behavior Questionnaire for Seniors*), które *nota bene*, jest, do chwili obecnej, jedynym narzędziem pomiaru zachowań zdrowotnych dla osób starszych dostępnym na polskim rynku – ale także, dzięki przeprowadzonym badaniom dostarczają empirycznie ugruntowanych danych, potwierdzających i rozszerzających teorię. Dzięki integracji perspektywy teoretycznej i analizy danych badawczych, Habilitantka nie tylko dostarczyła głębszego zrozumienia psychologicznych aspektów starzenia się, ale również dała pewien asumpt dla formułowania rekomendacji dla polityki zdrowotnej i programów profilaktycznych uwzględniających specyfikę późnej dorosłości. I tu recenzent przytoczył myśl Habilitantki: „Prowadzone przeze mnie badania pozwoliły także na identyfikację grup osób starszych, które w szczególności powinny być objęte interwencjami wspierającymi procesy zdrowego starzenia się i promującymi zachowania prozdrowotne” (Autoreferat, s. 23).

3. Niezwykle wartościowym elementem badań prowadzonych przez Habilitantkę, zdaniem recenzenta, obecnym w ramach wiodącego cyklu artykułów, była merytorycznie **owocna współpraca z uznanymi badaczami z zagranicy** – prof. Moniką Ardelt (University of Florida, USA) oraz prof. Kenem Laidlaw (University of Exeter, UK). Ta międzynarodowa kooperacja zaowocowała trzema recenzowanymi publikacjami (artykuły nr 10, 11 i 12), które wniosły istotny wkład w rozwój wiedzy z zakresu psychologicznych procesów starzenia się w wymiarze zdrowia fizycznego i psychicznego. Szczególną wartość naukową stanowiła analiza psychologicznych korelatów mądrości – rozumianej jako wielowymiarowa dyspozycja poznawcza, refleksyjna i afektywna – oraz jej związków z zachowaniami zdrowotnymi, objawami depresyjnymi oraz postawami wobec własnego starzenia się. Badania te ukazały nie tylko znaczenie mądrości jako czynnika sprzyjającego lepszemu funkcjonowaniu psychologicznemu w okresie późnej dorosłości, lecz również podkreśliły rolę pozytywnych zasobów psychicznych w łagodzeniu negatywnych skutków starzenia się i chorób przewlekłych. Recenzent uważa, że powyższa współpraca, oparta na wymianie wiedzy międzykulturowej autorów artykułów, pozwoliła na pogłębienie rozumienia psychicznego funkcjonowania osób starszych w kontekście zdrowotnym oraz umożliwiła sformułowanie

rekomendacji dla wsparcia psychologicznego osób starszych w różnych kontekstach społeczno-kulturowych.

4. Poznawczo inspirującym i ważkim aspektem badań Habilitantki jest **zakres i specyfika** wiodącego dzieła naukowego, którego centralnym przedmiotem są uwarunkowania zachowań zdrowotnych wśród osób starszych oraz wyjaśnienie mechanizmów leżących u podstaw zdrowego starzenia się. Przedsięwzięcie to wpisuje się w jedno z kluczowych i intensywnie rozwijanych pól współczesnej psychologii, tj. psychologię starzenia się, która łączy w sobie podejście biopsychospołeczne, akcentujące złożoną, wieloaspektową naturę funkcjonowania człowieka w późnym okresie życia. Badania Habilitantki w sposób rzetelny i nowatorski eksplorują psychologiczne determinanty zachowań zdrowotnych oraz mechanizmy leżące u podstaw ich związków z czynnikami psychospołecznymi. Przykładem dojrzałej syntezy uzyskanych wyników jest zaprezentowany *Psychologiczny model zdrowego starzenia się - integracja wyników badań własnych* (Autoreferat, s. 52), który stanowi wartościową propozycję dla rozwijania dalszych badań w tym zakresie. Analiza tych zagadnień pozwala nie tylko na pogłębienie teoretycznego rozumienia procesów adaptacyjnych zachodzących w okresie starości, lecz również dostarcza ważnych naukowo implikacji dla projektowania interwencji psychologicznych wspierających zdrowe starzenie się.

Na szczególne uznanie zasługuje fakt, iż Habilitantka nie ogranicza się wyłącznie do opisu zachowań zdrowotnych, ale podejmuje próbę ich wyjaśnienia poprzez **zastosowanie zaawansowanych modeli statystycznych** (np. mediacyjnych i moderacyjnych), osadzonych w kontekście psychologii zdrowia i teorii rozwoju człowieka w cyklu życia. Tym samym podejmuje ona interesującą polemikę z dotychczasowymi teoriami i wynikami badań, co wnosi wartościowy wkład w rozwój psychologii starzenia się jako dyscypliny naukowej. Z tych względów recenzent uważa naukowe ujęcie tego zagadnienia przez Habilitantkę za wyjątkowo produktywne, teoretycznie spójne i znaczące zarówno z perspektywy akademickiej, jak i możliwości potencjalnych praktycznych interwencji psychologicznych.

W podsumowaniu tej części recenzji, dotyczącej głównego osiągnięcia naukowego Habilitantki, recenzent podkreśla, że stanowi ono **istotny i poznawczo stymulujący wkład** do rozwoju badań psychologicznych w obszarze pomiaru, psychospołecznych uwarunkowań i mechanizmów zdrowego starzenia się. Szczególnie cenne jest wielowymiarowe ujęcie tematu, obejmujące zarówno kwestie trafnego i rzetelnego pomiaru psychologicznych aspektów zdrowia w okresie starzenia się, jak i analizę psychospołecznych uwarunkowań zachowań zdrowotnych oraz identyfikację mechanizmów wspierających adaptację do późnej dorosłości. Wiodące osiągnięcie naukowe Habilitantki wyróżnia się teoretyczną dojrzałością, metodologiczną poprawnością oraz empiryczną trafnością. Tym samym osiągnięcie to nie tylko wzbogaca rodzimy dorobek naukowy w zakresie psychologii starzenia się, ale także wpisuje się w aktualne nurty badań naukowych, stanowiąc wartościową podstawę w obszarze gerontopsychologii.

Oceniając pozostały dorobek naukowy Habilitantki pozytywnie podkreślił ich **liczbę, jakość i wartość bibliometryczną**: 2 autorskie/współautorskie monografie naukowe, opublikowane po uzyskaniu stopnia doktora (Łączna liczba punktów MEiN/MNiSW = 145); 20 rozdziałów w monografiach naukowych, w tym 12 opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora (Łączna liczba punktów MNiSW = 76); 29 artykułów w czasopismach naukowych, z tego 24 opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora (Łączna wartość wskaźnika IF = 7,685; Łączna liczba punktów MEiN/MNiSW = 731); oraz 4 podręczniki dydaktyczne dla studentów. W zdecydowanej większości z nich, Habilitantka była albo jedynym, albo wiodącym autorem, co uwidacznia się we wkładzie naukowym w postanie tych dzieł. Oceniając ich wartość – w duchu akademickiego obiektywizmu – recenzent przyznał, iż część z nich (mniejszość) została opublikowana w czasopismach niekoniecznie *stricte* psychologicznych (np.

Przegląd Badań Edukacyjnych, Zarządzanie Innowacyjne w Gospodarce i Biznesie, Studia Edukacyjne). Pomimo tego, w jego ocenie posiadają one charakter psychologiczny, który uwidacznia się w zastosowanej metodologii.

Wnikliwa analiza przedstawionych artykułów prowadzi do wniosku, że Habilitantka wykazuje się **głębką znajomością literatury przedmiotu** oraz umiejętnością jej **krytycznej inferencji i twórczej integracji** z aktualnymi wyzwaniami psychologii. Wysoce pozytywne jest to, że omawiane publikacje nie ograniczają się do opisowego ujęcia problemów, lecz konsekwentnie osadzone są w kontekście współczesnych badań empirycznych, dotyczących m.in. procesów rozwojowych, zdrowia psychicznego osób starszych, jakości życia związanej ze zdrowiem czy adaptacji do zmian związanych z cyklem życia. Wspólnym mianownikiem prac z zakresu psychologii starzenia się i zdrowia jest wyraźnie zarysowana intencja poszukiwania psychologicznych rozwiązań problemów o istotnym znaczeniu społecznym i osobowościowym, takich jak: proces starzenia się, choroby przewlekłe, funkcjonowanie emocjonalne czy radzenie sobie ze stresem. Większość tych publikacji wyróżnia się nie tylko wysokim poziomem merytorycznym, lecz również umiejętnym łączeniem refleksji teoretycznej z analizą danych empirycznych, co wskazuje na dojrzałość naukową Autorki i jej doskonałe obycie w obszarze psychologii jako dyscypliny akademickiej i stosowanej. Ponadto, wyniki uzyskane w opublikowanych pracach mogą stanowić wartościową podstawę do projektowania interwencji profilaktycznych, terapeutycznych i edukacyjnych. Świadczy to nie tylko o dobrym warsztacie badawczym, ale także wycuciu praktycznego znaczenia prowadzonych analiz dla wspierania jakości życia osób w różnych fazach rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem okresu późnej dorosłości.

Zauważalną i godną podkreślenia cechą przedstawionego dorobku Habilitantki jest jego **progresywny charakter**, świadczący o systematycznym rozwoju naukowym oraz rosnącej dojrzałości badawczej.

KONKLUZJA

Podsumowując charakter i jakość zarówno głównego osiągnięcia naukowego oraz pozostałych form naukowych, zrealizowanych po uzyskaniu stopnia doktora, jak i działań dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzatorskich dr Magdaleny Zadwornej, stwierdzam, że dorobek ten spełnia kryteria określone w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) do otrzymania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie **nauk społecznych** w dyscyplinie **psychologia**. Dorobek ten, szczególnie przedstawione główne dzieło naukowe (*Zdrowe starzenie się: pomiar, psychospołeczne uwarunkowania i mechanizmy*), stanowi **wartościowy i twórczy wkład** do badań z zakresu psychologii jako dyscypliny naukowej. Na tej podstawie **rekomenduję** Komisji Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych w dyscyplinach pedagogika i psychologia nadanie dr Magdaleny Zadwornej stopnia doktora habilitowanego.

prof. dr hab. Stanisława Steuden w swojej recenzji stwierdziła, iż na uznanie zasługuje opublikowanie przez Habilitantkę prac włączonych do osiągnięcia naukowego w czasopiśmie o zasięgu międzynarodowym, ponieważ przekłada się to na dostrzeżenie ich wartości naukowej i aplikacyjnej przez zagranicznych recenzentów oraz jest dobrym prognostykiem Jej dalszego rozwoju naukowego. W sześciu z nich Habilitantka jest Autorką jedyną, zaś w kolejnych sześciu pierwszą i korespondencyjną, co niewątpliwie dowodzi Jej wiodącej roli w realizacji omówionych projektów naukowych i przygotowaniu materiału do publikacji. Recenzentka odniosła się do standardów etycznych warsztatu naukowego Habilitantki, ich wyrazem są starannie przygotowane oświadczenia Współautorów

publikacji włączonych do głównego osiągnięcia naukowego oraz pozostałych prac (artykuły, monografie, rozdziały w monografiach) (załącznik nr 2).

Cykl 12 publikacji będący podstawą wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego recenzentka ocenia wysoko z kilku powodów.

Po pierwsze – cykl ten jest spójny merytorycznie i odzwierciedla dobry warsztat metodologiczny i merytoryczny Habilitantki. Ramy teoretyczne omówionych w nich badań naukowych wpisują się w aktualnie promowany przez WHO model zdrowego starzenia się. Istotnym osiągnięciem Habilitantki jest poszerzenie powyższego modelu o dwa kluczowe obszary: (1) skutki zdrowotne w wymiarze poznawczym, fizycznym, społecznym i psychologicznym oraz (2) rozwojowe procesy adaptacji do zmian zachodzącym wraz z wiekiem. W poszukiwaniu czynników sprzyjających zachowaniom zdrowotnym w późnej dorosłości Habilitantka odwołała się do *społeczno-poznawczej* teorii A. Bandury - przyjmującej, że zachowanie człowieka jest efektem dynamicznej interakcji czynników podmiotowych, behawioralnych i środowiskowych. Zaś w dyskursie naukowym na temat rozwojowych procesów adaptacji uwzględniła kluczowe w tym obszarze teorie psychologiczne - *selektywnej optymalizacji z kompensacją* P. Baltesa i współautorów; *rozwoju psychospołecznego* E. Eriksona oraz *pomyślnego starzenia się i realizacji zadań rozwojowych* R. Havighursta.

Po drugie - tytuł osiągnięcia naukowego: ***Zdrowe starzenie się: pomiar, psychospołeczne uwarunkowania i mechanizmy*** jest adekwatny do przyjętych założeń teoretycznych i badań empirycznych. W ocenie recenzentki osiągnięcie naukowe opiera się na wieloaspektowych, nowatorskich i obszernych badaniach empirycznych, których rezultaty wnoszą istotny wkład do psychologii. Uzyskane rezultaty poszerzają wiedzę na temat zdrowego starzenia się, możliwości jego pomiaru w oparciu o nowe narzędzie autorskie i adaptowane do warunków polskich, ocenę psychospołecznych uwarunkowań zdrowego starzenia się oraz poszukiwanie mechanizmów jego wyjaśniania. Badania Habilitantki realizowane w różnych grupach seniorów dowodzą, że zdrowe starzenie się ma charakter złożony. Jego źródeł można poszukiwać w czynnikach podmiotowych (mądrość, koherencja, stan zdrowia psychicznego i somatycznego), środowiskowych i organizacyjnych oraz ich wzajemnej interakcji. Obserwacje poczynione w badaniach empirycznych różnych grup seniorów nie tylko wnoszą istotny wkład do wiedzy na temat zdrowego starzenia się, ale także mają istotne znaczenie w jego diagnostyce i budowaniu czynników jego umacniania.

Po trzecie – treść artykułów włączonych do cyklu koncentruje się wokół czterech głównych obszarów tematycznych: 1) konstrukcji nowych narzędzi pomiaru wybranych aspektów zdrowego starzenia się; 2) kulturowej adaptacji narzędzia do pomiaru postaw wobec starzenia się (AAQ-24-PL); 3) identyfikacji psychospołecznych uwarunkowań zachowań zdrowotnych w różnych grupach seniorów jako kluczowego elementu starzenia się oraz (4) wskazania mechanizmów wyjaśniających procesy zdrowego starzenia się obejmujących rolę zachowań zdrowotnych, realizację zadań rozwojowych, postawy wobec starzenia się i wybranych zasobów osobistych.

Recenzentka zauważa, że **zadania realizowane w ramach pierwszej grupy tematycznej** mają charakter nowatorski, a wymiernym osiągnięciem naukowym jest autorskie opracowanie dwóch narzędzi: *Kwestionariusza Zachowań Zdrowotnych dla Seniorów* (KZZ-S) oraz *Kwestionariusza Zadań Rozwojowych dla Seniorów* (KZR-S) oraz *Kwestionariusza Zadań Rozwojowych dla Seniorów* (KZR-S).

Recenzentka podkreśla, iż **podstawowym celem naukowym badań realizowanych w drugiej grupie tematycznej** była adaptacja do warunków polskich *Kwestionariusza Postaw Wobec Starzenia się - Attitudes to Aging Questionnaire* (AAQ) autorstwa Kena Laidlaw'a. Czynnikiem istotnym w realizacji tego celu było uzyskanie przez Habilitantkę grantu dla doświadczonych badaczy pt. *Postawy wobec własnej starości. Identyfikacja nowych wymiarów pozytywnego starzenia się*. Jednym z podstawowych

celów grantu była adaptacja kwestionariusza AAQ do warunków polskich a w jego realizacji uczestniczył autor metody oraz badacze z polskich ośrodków akademickich.

Z kolei przedmiotem dociekań teoretycznych i badań empirycznych w trzecim obszarze tematycznym jest identyfikacja psychospołecznych uwarunkowań zachowań zdrowotnych w różnych grupach seniorów. Mocną stroną badań realizowanych w tym obszarze jest empiryczna weryfikacja opracowanych przez Habilitantkę narzędzi do oceny zdrowego starzenia się. W ocenie recenzentki dowodzi to ciągłości i pogłębianiu prowadzonych przez Nią badań naukowych. Poszukiwanie psychospołecznych uwarunkowań zdrowego starzenia się koncentrowało się na kilku zagadnieniach. Pierwszy dotyczył związku aktywności edukacyjnej i społecznej z wybranymi aspektami zdrowego starzenia się obejmującego: samoocenę, zdrowie fizyczne, poczucie własnej odpowiedzialności za zdrowie i zadowolenie z życia. Badaniami objęto 130 słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz 147 seniorów nie korzystających z żadnej formy aktywizacji. Uzyskane rezultaty, omówione w autorskim artykule 5: *Healthy aging and the University of the Third Age – Health behavior and subjective health outcomes in older adults* (2020) wykazały, że słuchacze UTW w porównaniu z ich rówieśnikami należącymi do grupy kontrolnej uzyskali istotnie wyższe wyniki w różnych wymiarach zachowań zdrowotnych oraz samoocenie stanu zdrowia. Dodatkowo wykazano, że u słuchaczy UTW największą moc predykcyjną podejmowania zachowań zdrowotnych miały dwa czynniki podmiotowe - zadowolenie z życia oraz wysoki poziom odpowiedzialności za swoje zdrowie.

Kolejny - nowatorski i ważny temat dotyczył poszukiwania związku pomiędzy: a) mądrością (obejmującą wymiary: poznawczy, refleksyjny i emocjonalny; b) orientacją pozytywną (optymizm, poczucie własnej wartości i zadowolenie z życia); c) czynnikami socjodemograficznymi i zdrowotnymi z zachowaniami zdrowotnymi. Podstawą testowania przyjętego modelu były badania 353 seniorów (w wieku 60-99 lat) o zróżnicowanej sytuacji życiowej. Wymiernym efektem naukowym powyższych badań jest współautorski artykuł 8. *The relationships between wisdom, positive orientation and health-related behavior in older adults*. (2023). Uzyskane rezultaty wykazały, że osoby o wyższym poziomie mądrości ujawniają wyższy poziom zachowań wspierających zdrowie psychiczne, funkcjonowanie somatyczne i intelektualne. W obszarze mądrości szczególnie znaczenie miał refleksyjny wymiar mądrości, wyrażający się zdolnością osoby do realnej oceny życia (bez zafałszowań), ważnej dla świadomego podejmowania decyzji i zachowań prozdrowotnych. Zaś czynnikiem istotnie wzmacniającym wszystkie wymiary zachowań zdrowotnych była orientacja pozytywna, która okazała się także mediatorem w relacji między mądrością a zachowaniami zdrowotnymi.

Na uznanie zasługują także kolejne dwa projekty badań, których celem było poszukiwanie uwarunkowań zachowań zdrowotnych seniorów przebywających w ośrodkach opieki długoterminowej. Pierwsze z nich - omówione w artykule 3: *Spirituality, satisfaction with life and health-related behavior of older residents of long-term care institutions - A pilot study* (2020) koncentrowały się na poszukiwaniu związków pomiędzy duchowością i satysfakcją z życia a zachowaniami zdrowotnymi u 102 seniorów (w wieku 60-99 lat) – pensjonariuszy DPS. Uzyskane rezultaty wykazały istotne związki między satysfakcją z życia i duchowością - wymiarem ogólnym oraz czynnikami strukturalnymi (religijność, wrażliwość etyczna i harmonia wewnętrzna) a zachowaniami zdrowotnymi oraz potwierdziły mediującą funkcję satysfakcji z życia w relacji między duchowością a zachowaniami zdrowotnymi. Zaś w kolejnych – omówionych w artykule 6. *Health behavior among Polish institutionalized older adults: The effect of resiliency mediated by satisfaction with life* (2021), prowadzonych wśród pensjonariuszy ośrodków wsparcia długoterminowego (N=161) poszukiwano: (1) związku zmiennych socjodemograficznych, prężności psychicznej i satysfakcji z życia z zachowaniami zdrowotnymi oraz (2) mediacyjnej roli satysfakcji z życia w relacji między prężnością psychiczną a zachowaniami zdrowotnymi. Uzyskane rezultaty potwierdziły istotny udział prężności psychicznej i

zadowolenia z życia, oraz niektórych zmiennych socjodemograficznych w kształtowaniu zachowań zdrowotnych.

Czwarty obszar badań włączonych do osiągnięcia naukowego koncentruje się na ocenie mechanizmów wyjaśniających procesy zdrowego starzenia się i obejmuje szerokie spektrum zmiennych - zachowania zdrowotne, realizacja zadań rozwojowych, postawy wobec starzenia się oraz wybrane zasoby osobiste. W badaniach realizowanych w tym obszarze Habilitantka wykorzystała autorski *Kwestionariusz Zadań Rozwojowych dla Seniorów*. Podstawą empiryczną oceny mechanizmów zdrowego starzenia były badania empiryczne różnych grup seniorów. Zaś w testowaniu złożonych modeli relacji między analizowanymi zmiennymi oraz ocenie efektów bezpośrednich i pośrednich zastosowała modelowanie równań strukturalnych. Uzyskane rezultaty zostały omówione w pięciu artykułach (dwóch autorskich oraz trzech współautorskich) opublikowanych w renomowanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym.

W podsumowaniu recenzentka odniosła się do kilku ważnych kwestii stanowiących o wysokiej wartości naukowej i aplikacyjnej badań omówionych w publikacjach włączonych do osiągnięcia naukowego.

1. Habilitantka opracowała dwa oryginalne narzędzia do badania wybranych aspektów zdrowego starzenia się (KZZ-S i KZR-S) o ugruntowanych podstawach teoretycznych, wysokich standardach psychometrycznych i wartości diagnostycznej. Narzędzia te mają charakter nowatorski i uzupełniają lukę w zakresie metod do diagnozy procesu starzenia się i jego uwarunkowań.
2. Adaptacja *Kwestionariusza Postaw Wobec Starzenia się* (AAQ-24-P) do warunków polskich daje możliwość prowadzenia badań w polskich ośrodkach akademickich oraz porównań międzynarodowych w zakresie szerokiego spektrum problemów związanych z procesem starzenia się w tym postaw wobec własnej starości
3. Obserwacje poczynione w obszernych badaniach nad psychospołecznymi uwarunkowaniami zachowań zdrowotnych w różnych grupach seniorów wykazały, iż kluczowymi w tym procesie są czynniki podmiotowe (mądrość, orientacja pozytywna, prężność, duchowość, satysfakcja z życia), społeczne i socjodemograficzne (aktywność edukacyjna i społeczna, zmienne socjodemograficzne, miejsce pobytu). Szczególne znaczenie mają badania przybliżające proces starzenia się pensjonariuszy ośrodków wsparcia długoterminowego (grup osób, które w małym stopniu były objęte badaniami naukowymi). Uzyskane rezultaty stanowią mocne podstawy do opracowania metod wspierających ich zachowania prozdrowotne, tym samym chroniących przed narastaniem postaw zależnych, biernych i sprzyjających obniżaniu dobrostanu psychicznego.
4. Mocną stroną osiągnięć naukowych Habilitantki jest przybliżenie mechanizmów wyjaśniających procesy zdrowego starzenia się w oparciu o badania różnych grup seniorów. Dobra znajomość podstaw teoretycznych i wnikliwość poznawcza Habilitantki na etapie opracowywania złożonych modeli badań empirycznych wyjaśniających związki pośrednie i bezpośrednie między analizowanymi zmiennymi oraz sposób ich testowania (analizy mediacji, moderacji, równań strukturalnych) dowodzi Jej wysokich kompetencji w zakresie metodologii badań psychologicznych.
5. Znakomitym dopełnieniem całości osiągnięcia naukowego jest opracowany przez Habilitantkę psychologiczny model zdrowego starzenia się, ilustrujący złożony charakter bezpośrednich i pośrednich związków analizowanych zmiennych z procesem zdrowego starzenia się.

Podsumowując, recenzentka stwierdza, że cykl dwunastu artykułów zatytułowany: *Zdrowe starzenie się: pomiar, psychospołeczne uwarunkowania i mechanizmy*, przedstawiony przez Habilitantkę jako

osiągnięcie naukowe ma charakter nowatorski i wnosi istotny wkład do rozwoju psychologii jako dyscypliny naukowej, tym samym spełnia warunek określony w Art. 219 ust. 1 pkt. 1-3 ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Także aktywność naukowej poza cyklem publikacji wskazanych jako osiągnięcie habilitacyjne została oceniona przez recenzentkę wysoko, przy czym w Jej ocenie bardzo ważną formą aktywności naukowej i dydaktycznej zarazem jest opracowanie elektronicznych podręczników dydaktycznych dla studentów - w tym trzy autorskie: *Psychologia społeczna* (2007); *Współczesne problemy psychologii* (2008); *Psychologia ogólna* (2010) oraz jeden współautorski - *Psychologia rozwojowa* (2009).

KONKLUZJA

W mojej ocenie **osiągnięcia naukowe Pani dr Magdaleny Zadwornej przedstawione do oceny w postępowaniu habilitacyjnym w pełni spełniają wymagania zawarte Art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).**

Biorąc pod uwagę dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia doktora, moją wysoką i wyróżniającą ocenę osiągnięcia naukowego, na które składa się cykl dwunastu artykułów oraz pozostałą aktywność naukową, uważam za w pełni uzasadnione wystąpienie Pani dr Magdaleny Zadwornej do Rady Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego o nadanie Jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia.

Prof. dr hab. Jan Chodkiewicz wyraził opinię, że całość dorobku wskazuje na przewodnią linię, którą Habilitantka od lat realizuje (budowanie modelu zdrowego starzenia się), który realizowany był rzetelnie i konsekwentnie, stąd z pełnym przekonaniem uważa, że dorobek stanowi znaczący wkład do dyscypliny psychologia.

KONKLUZJA

Dokonania naukowe, dydaktyczne i organizacyjne dr Magdaleny Zadwornej spełniają stawiane Habilitantom wymagania określone w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r. poz. 242).

dr hab. Katarzyna Nowakowska-Domagala podzieliła wcześniejsze opinie. W Jej ocenie Habilitantka jest badaczką, którą w pracy naukowej charakteryzuje rzetelność, wnikliwość naukowa, zogniskowanie i osadzenie zarówno w teorii i praktyce klinicznej.

KONKLUZJA

Nie ulega wątpliwości, że dorobek naukowy Habilitantki stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny psychologia, a przedstawione osiągnięcie naukowe odpowiada wymaganiom ustawowym w sprawie nadawania stopnia doktora habilitowanego.

prof. dr hab. Mariola Bidzan podsumowując stwierdziła, że autoreferat dr Magdaleny Zadwornej podkreśla Jej dojrzałość, problem badawczy został rozwiązany w sposób klarowny i przekonujący. Habilitantka porusza się swobodnie w omawianej tematyce i wykazuje się znajomością naukowej literatury przedmiotu zarówno polsko, jak i obcojęzycznej. Podczas kolokwium habilitacyjnego potwierdziła dojrzałość naukową i znajomość omawianej problematyki, a także przekonująco uzasadniła wybór cyklu publikacji jako podstawę oceny w procedurze habilitacyjnej.

KONKLUZJA

Osiągnięcia naukowe dr Magdaleny Zadwornej stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny psychologia, a więc w pełni odpowiadają wymaganiom ustawowym.

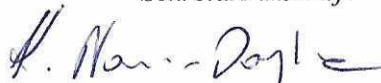
Biorąc pod uwagę cztery pozytywne recenzje osiągnięć naukowych Kandydatki, przedłożoną dokumentację w postępowaniu oraz przebieg kolokwium habilitacyjnego oraz art. 221 ust. 10 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Komisja habilitacyjna jednogłośnie pozytywnie zaopiniowała wniosek dr Magdaleny Zadwornej o nadanie Jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia.

*Przewodnicząca Komisji
ds. postępowania habilitacyjnego dr Magdaleny Zadwornej
o nadanie stopnia doktora habilitowanego*

prof. dr hab. Mariola Bidzan

Sekretarz Komisji

dr hab. Katarzyna Nowakowska-Domagala, prof. UŁ

Uchwała została zaakceptowana przez wszystkich członków Komisji Habilitacyjnej